

Det Kongelige
Akademi

Urbant hjemsted

- et sted mellem bænke og bolig

Institut for Bygningskunst, By og Landskab, Arkitektur, Rum og Tid, 2021

150256 / Oliver Lykke Methmann
150325 / Jonas Rask Kalmar Hansen

Arkitektur
Design
Konservering

Indhold

s. 2 - 3 //	Indledning
s. 4 - 7 //	Afsøet
s. 6 //	Problemstilling
s. 8 - 9 //	Repræsentation
s. 10 - 11 //	Hjemmet som begreb
s. 12 - 13 //	Drift
s. 14 - 15 //	Tektonik
s. 16 - 17 //	Site
s. 18 - 19 //	Program
s. 20 //	Metode
s. 21 //	Foregående projekter

Indledning

Hjemløshed er et stigende problem. Samtidigt er der en øget opmærksomhed på de hjemløses behov, som er langt mere forskellige, end det eksisterende, kommunale tilbud i dag dækker. Vi har en tendens til at forestille os, at andre har de samme behov som os selv, også når det kommer til det at have et hjem. Men hvad er egentlig et hjem? Og er det nødvendigvis knyttet til boligen? Gennem afgangprojektet 'Urbant hjemsted - et sted mellem bænke og bolig', vil vi undersøge en alternativ model til bo- og værested for hjemløse. En model der er inkluderende, både i forhold til det offentlige rum, den hjemløses egne præferencer og tilhørsfølelse, og i samspillet med nærmiljøet. Intentionen i projektet skærpes gennem fire bærende interessefeltter; Repræsentation, Hjemmet som begreb, Drift og Tektonik. Gennem disse interessefeltter, samt metodisk redegørelse, udfoldes programmet for afgangprojektet, der ønsker at pege på hjemmet, et sted mellem bænke og bolig.

Projektet tager del i det fælles mål der på Det Kongelige Akademi siden 2016 er blevet arbejdet indgående med - hvordan design og arkitektur kan bidrage til indfrielse af FN's verdensmål.

Dette program peger særligt på målene om; Bæredygtige byer og lokalsamfund, Ansvarligt forbrug og produktion, samt Sundhed og trivsel.

Afsæt

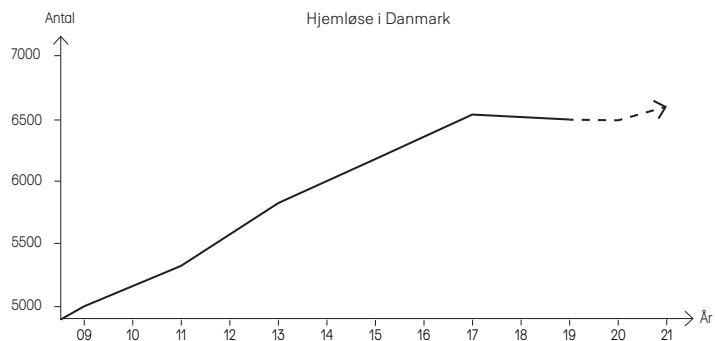
Afsættet for afgangprojektet understøttes af udtalelser fra en hjemløs, Kim Allan, med 30 års erfaring på gaden, angående hans ønsker til fremtidens socialpolitik inden for området, samt PHD afhandlingen *'Hjemløse og hjemmelighed: Fortællinger om arkitektur og mennesker'* af Laura Helene Højring.

I De seneste 10 år i Danmark, er der på gaden oplevet en stigning af registrerede hjemløse på ca. 33 procent. (Vive)

Den stigende tendens til hjemløshed i samfundet, kan blandt andet kobles til de stigende boligpriserne i både ejer og lejeboligsektoren. Kigger man på København, er kvm prisen steget med 84 procent over de seneste 10 år (boliga.dk). Og sammenlignes der med omkringliggende storbyer som Stockholm, Oslo og London, kan der ses frem til endnu højere prisudvikling på boligmarkedet.

I Danmark er der ca. 6500 registrerede hjemløse, hvor 25% af dem opholder sig i København.

"Samtidig med at der er blevet færre og færre billige boliger i de større byer, har boligen igennem de senere år fået større og større betydning i den hjælp, de hjemløse tilbydes. Det socialfaglige arbejde sigter imod i højere grad at tilbyde hjemløse en egen bolig i modsætning til mere institutionsprægede boliger. Her har erfaringer fra udlandet vist, at en permanent boligløsning tidligt i forløbet kan hjælpe til at stabilisere den hjemløses livssituation og dermed være med til at forbedre resultatet af den øvrige sociale støtte, der tilbydes (Socialministeriet og Rambøll 2009; Bisballe 2008; Atherton og McNaughton Nicholls 2008; Tsemberis 2004). På den baggrund har boligen fået en mere central rolle i både den sociopolitiske diskussion om hjem og hjemløshed og også i organiseringen af den socialfaglige indsats (Socialministeriet og Rambøll 2009; Andersen og Flyverbom 2008; Bisballe 2008)." *Ph.d. – Hjemløse og Hjemlighed s. 35. Af Laura Helene Højring*

Interview med Kim Allan, www.Youtube.com - af Rådet For Socialt Udsatte

"I takt med, at de sociale ydelser er blevet lavere og lavere, skal der efterhånden tænkes i helt andre baner, end man tidligere har gjort, for at kunne tilvejebringe boligløsninger, som både passer til de hjemløses behov og pengepung.

I en rapport udarbejdet for Rådet for Socialt Udsatte redegør Kuben Management således for en række tiltag, som vil kunne nedbryde nogle af de barrierer, som i dag hindrer de hjemløses vej til egen bolig. I forslagene kigges der bredt på hele spektret af strukturer, som har indvirkning på andelen af billige boliger og de udsattes adgang til dem. I rapporten spørges der til, hvem der skal betale, hvor boliger kan placeres for at blive billigere (udgifter til grundkøb er en af de få udgifter, der kan skrues på i forbindelse med nybyggeri), **om vores normer og regler for boligbyggeri kan udfordres til de udsattes fordel, hvem der skal udbyde og drive boliger**, og om hvorvidt man skal løse manglen på billige boliger med mursten eller boligstøtte og anvisning (Kuben Management 2015).

Fælles for alle de forskellige forslag er en bagvedliggende udpegning af, at de strukturer, som egentlig burde sikre boliger til samfundets udsatte, ikke fungerer.

De offentlige ydelser svarer ikke til modtagernes boligudgifter, den almene sektor (som ifølge evalueringen af hjemløsestrategien vurderes at være det mest hensigtsmæssige for 70-75 % af de borgere, der er hjemløse (Rambøll og SFI 2013), kan ikke tilbyde nok boliger til den rigtige husleje og indtil videre er der ikke skruet på andre håndtag."

Ph.d. - Hjemløse og Hjemlighed s. 37. Af Laura Helene Højring

Problemstilling

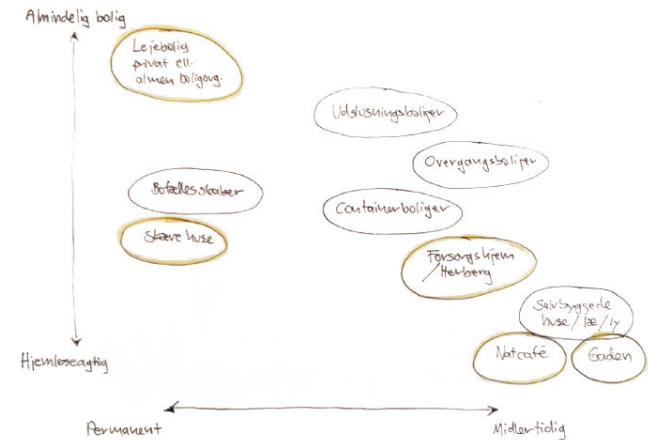
Det vi vil undersøge i afgangsprojektet afgrænser studiet af et alternativ til 'bænken', for dem der ikke finder sig selv hjemme i en bolig.

Vi vil forholde os spørgende til den gængse opfattelse af hvad et hjem er, og hvad vi som arkitekter kan bidrage med, for at værne om indsigt og diversitet i lokalsamfundet, spørgende til samfundets anskuelse af det at være 'hjemløs' - er man hjemløs fordi man er boligløs?

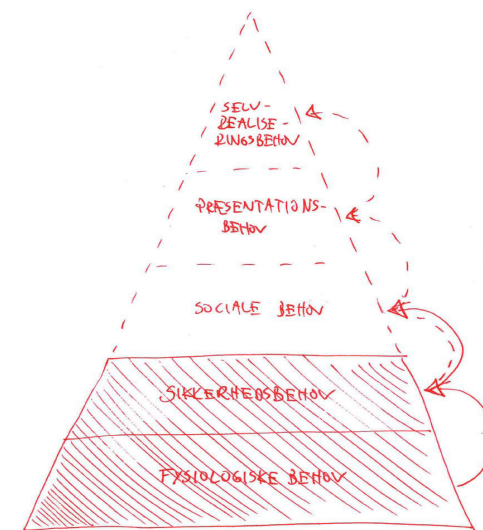
Kan hjemmelighed opnås gennem indsigt, drift, tektonik og fælles synergi mellem brugerne af et fragmenteret sted i byen?

Boligtyper og måder at bo på i lyset af hjemmelighed

Vis de boligtyper, der er udvalgt til casebetygninger

Fordeling af boligtyper for hjemløse Fra phd; 'Hjemløse og hjemlighed' af Laura Helene Højring

Maslows behovspiramide Fra phd; 'Hjemløse og hjemlighed' af Laura Helene Højring

Inkluderende Arkitektur - 'Universal Design'

Repræsentation

Uvidenhed og skam - indsigt og forståelse
Måden hvorpå omverdenen repræsenteres, møder
perception og skaber derved virkelighed.

Begrebet 'Universal Design' dækker over de talrigt
repræsenterede greb i byrummet som er af
inkluderende udformning for handicappede, gamle
og besværede brugere af byen - med formålet at
imødekomme så bred og divers en brugergruppe
som muligt.

Pendanten til Universal Design i byrummet, er det
aktuelle fænomen 'Dark Design'. Begrebet dækker
over den fjendtlige tendens man ser i byrums-
design og arkitektur, som repræsenterer en
fjendtlig og ekskluderende tilgang til hjemløse i
bybilledet.

Men hvad gør at man ser så forskelligt på retten til
byrummet? Vi er interesserede i at
repræsentationen af den hjemløse bliver et bæren-
de element i projektet, da det måske netop er skam
i uvidenhed, som barrierer velviljen til diversitet i
byen som lokalsamfund.

Fjendtlig Arkitektur - 'Dark Design'

Hjemmet som begreb

Boligen er en fysisk genstand, hvor hjemmet er en personlig relation mellem beboeren og boligen. Vi skal i relation med tingene for at tilegne os dem og gøre dem til hjem. Et hjem er noget, der opstår, når tilegnelsen finder sin mest intense form, nemlig i inderliggørelsen, hvor den kulminerer og bliver en tilstand. "Et hjem er noget man gør"
- Mark Vacher

For den hjemløse som huserer på gade, er kælder-skakten, trappeopgangen, varmeudtaget eller bænken et hjem. Dermed ses det ofte at hjemløse har svært ved at tilegne sig den nødvendige relation til boligen og ofte ender på gaden igen efter at have fået tilbudt en bolig af kommunen. Ved at arbejde med hjemmet, som et sted mellem bænk og bolig, hvor vi ønsker at undersøge en boform for hjemløse, som tilgodeser den hjemløses egentlige behov for hjemlighed.

Hertil vil vi trække på egne erfaringer fra tidligere arbejde med programmeringen af en adaptiv bostruktur på Refshaleøen, som havde til formål at supplere København med et alternativ til den gængse (dyre) boform og opfattelsen heraf.
- *Adaptiv bostruktur på Refshaleøen* (se side 21)

- et sted mellem bænk og bolig

Overgreb
Sygdom
Stigmatisering

Forpligtigelser
Isolation
Ensomhed
Domesticering

Illustration af Ovadia Benishu, til artikel af Zetland om hjemløshed

Tidligere projekt: Adaptiv bostruktur på Refshaleøen

Drift

For programmeringen af et sted mellem bænke og bolig, er det afgørende hvordan stedet drives.

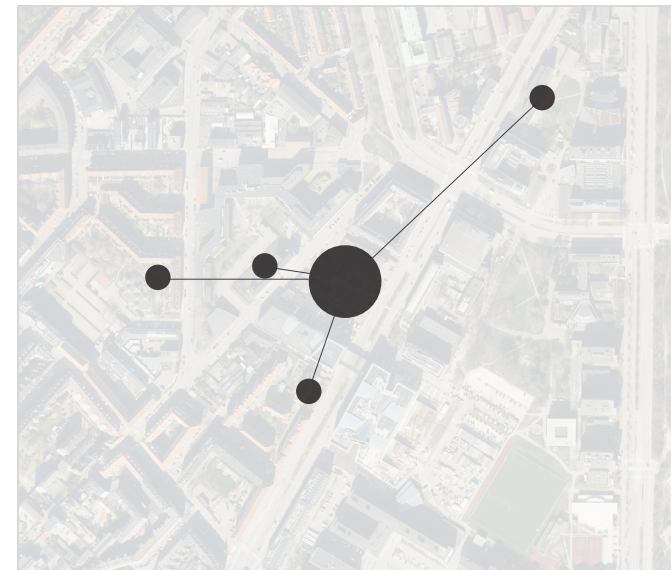
Vi ønsker at etablere en konstellation af velvilje i det almenmenneskelige, som grobund for dyrkelsen af den mangfoldige forskellighed, som en fælles styrke.

Vi ønsker at undersøge rammen for et symbiotisk forhold mellem brugerne af stedet, i dialog med byen. Vi vil undersøge hvordan et sted kan drives omkring premissen om at man må yde for at nyde.

Vi er interesserede i at gøre spørgsmålet om driften af stedet til et bærende element for projektet, da det måske netop er i de praktiske gøremål at der opstår mening og synergi. Hvad kan opstå i mødet mellem mennesker med forskellige tilværelser, behov og formål med at tage del i stedet?

Hertil vil vi trække på egne erfaringer fra tidligere arbejde med programmeringen af en højskole i udveksling med byen.

- *Københavns Højskole* (se side 21)

Tidligere projekt: Københavns Højskole

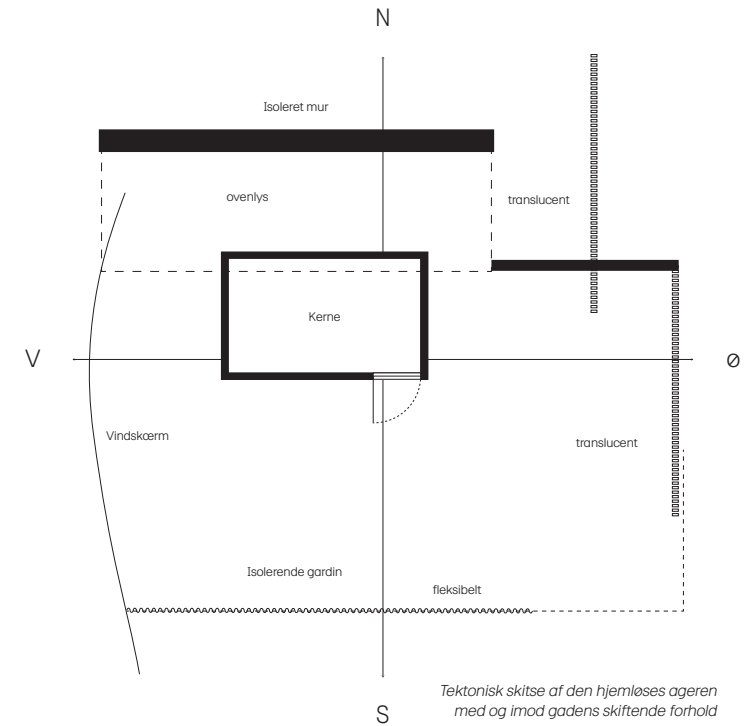

Tektonik

For programmeringen af et sted mellem bænke og bolig, er tektonikken af stor betydning for hvordan projektet manifesterer sig i sin urbane kontekst. Den hjemløse har af nødvendighed tillært sig erfaringer, mønstre og teknikker, der gør tilværelsen uden en bolig mulig. Den hjemløse har øje for byrumstypologier der tillader ly for regnen og lce for vinden, afstand fra trafikken og nærhed til fornødenheder og varme kilder. Den hjemløse er på må og få opfindsomt selvforsynende.

Vi vil med inspiration fra disse byrumstypologier og tektoniske logikker, undersøge det fysiske spændfelt mellem tilværelsen 'på bænken' og 'i boligen', med formålet at kunne pege på et konstrueret alternativ midt imellem. Hertil knytter sig et nærliggende studie i bygge- og overfladematerialer, deres egenskaber og tektoniske sammensætning.

Hertil vil vi trække på egne erfaringer fra tidligere arbejde med programmeringen for en nytænkning af parcelhuskvarterets struktur og sociale rammer, gennem den tekniske håndtering af vand, som et fælles element for parcelisterne. *Ådalen - Tersklen mellem landskab og bosætning* (se side 21)

Ådalen - Tersklen mellem landskab og bosætning

Site

Jagtvej 157. København N 2200

Efter dialog med Københavns kommune omkring mulige byggeprojekter blev vi gjort opmærksomme på, at kommunen arbejder på at opfører et nyt boligbyggeri til utilpassede borgere på Jagtvej 157. Grunden er i dag ejet af Københavns kommune, men forpagtes af bilforhandleren MLA Motors A/S.

Med afsæt i grundens forventelige funktionelle omstrukturering de kommende år, ser vi det aktuelt at undersøge hvordan stedet kan komme til at rumme såkaldt utilpassede borgere, som svar på et alternativ til kommunens placering af disse.

Grunden ligger ud til den trafikerede Jagtvej på Nørrebro, som agerer bindeled mellem ydre Østerbro og Frederiksberg. Området bærer præg af mange massive uddannelses og forskningsinstitutioner, som giver bygningsstrukturen diversitet imellem Nørrebros tætpackede boligkarrér.

Jagtvej 157 (site)

Skrivergangen

Lersø parkallé

Rådmandsgade mod Lersø parkallé

Sigurdsgade

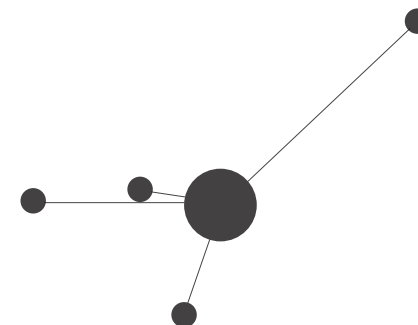
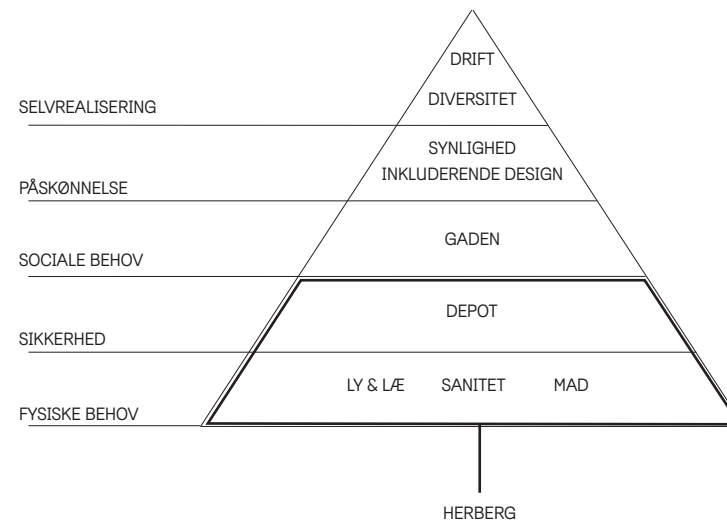
Rådmandsgade mod Tagensvej

Program

Vi ønsker at undersøge et alternativt bo-koncept til hjemløse hvor vi tager udgangspunkt i de fire interessepunkter Repræsentation, Hjemmet som begreb, Drift og Tektonik. Interessepunkterne bestræber sig at inkludere de tre øverste felter i Maslows behovspyramide, hvorpå at fremme muligheden for selvrealisering, påskønnelse og sociale behov og derved i højere grad at give den hjemløse mulighed for at tilegne sig en hjemlig relation til et sted.

Med udgangspunkt i tilværelsen som hjemløs på gaden, ser vi et potentiale i at undersøge hvordan konceptet spredes ud, og omfavner byen i fragmenterede dele, som satellitter der fælles forbinder, rummer og opfylder en helhed af behov.

Metode

Research

Som vigtig del af vores metodiske proces, vil vi tale med bestyrere og brugere af eksisterende væresteder, herberge ol.. 'Hjemløse' er en paraplybetegnelse som dækker over en uhåndterbar stor og divers gruppe af mennesker, som ikke alle har samme vægtning af behov. Derfor er kvalitativ research, hvor vi lytter til de involverede mennesker, vigtig i vores søgen efter bedst mulig forståelse af hjemløshed.

Tegning

Gennem tegning vil vi skalasætte og fremkalde projektet teknisk, kompositorisk, kontekstuel og infrastrukturelt.

Tegning som medie vil vi bruge som redskab i processen og som endeligt formidlende.

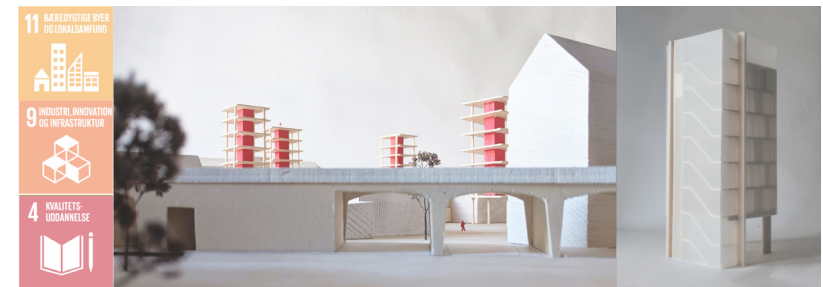
Model

Vi vil bruge modeller som medie til særligt at undersøge interessefeltene repræsentation samt tektonik, for at fremme nærmere forståelse for forskellige materials praktiske egenskaber, taktilitet, stemning og signalværdi. Ydermere kunne det være interessant i fysiske modeller at studere en serie af de byrumstypologier den hjemløse opsøger i byrummet - hvilke kvaliteter rummer disse byrumstypologier, som måske kan tænkes ind i programmet for et sted mellem bænke og bolig?

Tekst

Løbende gennem projektet vil vi bruge tekst som medie til at nedfælde, opbygge og fremkalde den samlede fortælling.

Foregående projekter

Københavns Højskole - 6. semester - KHR Architecture 08.2018 - 01.2019
En højskoles kreative tænketank indtager byens aflagte industri, som på ny bindes sammen af byens nye beboere i de fire boligårne og danner ramme for en udveksling mellem den traditionelle højskole og det mangfoldige liv i byen.

Adaptiv bostruktur på Refshaleøen - 7. semester - ART
En adaptiv bostruktur på Refshaleøen, som havde til formål at supplere København med et alternativ til den gængse (dyre) boform og opfattelsen

Ådalen - Tersken mellem landskab og bosætning - 8. semester - ART
En nytænkning af parcelhuskvarterets struktur og sociale rammer, gennem en teknisk håndtering af problematikken om stigende grundvand.